

Kulturarv Vikingstad

fortsätter på Internet - <http://kulturarv-vikingstad.com> 15 kr

Medlemstidning för Vikingstads Hembygdsförening Nr 6 2002

Ordföranden har ordet:

Redaktör sökes!

Undertecknad som nu i sju år skrivit vårt medlemsblad söker nu en efterträdare. Arbetet inom hembygdsföreningen tenderar att hela tiden öka med olika projekt (se nästa sida) samtidigt som vår hemsida tar mycket tid i anspråk. Privatlivet får många gånger stryka på foten för att det just då är något som måste vara klart före ett visst datum. När jag har gått igenom de olika uppgifter som jag utför inom hembygdsrörelsen så har jag kommit till den slutsatsen att arbetet med vår medlemsskrift är något som enklast kan frikopplas från mig till någon annan.

Du kommer att ha det totala ansvaret för "Kulturarv Vikingstads" tillkomst och utgivning. Allt ifrån insamlandet av material, skriva artiklar, underhålla adressregistret, skriva adressetiketter och sköta kontakten med tryckeriet. Kontakt mig om Du är intresserad.

Kent Sigedal

Vinterns studiecirkel

Nu har vi kommit igång med vår studiecirkel där vi tittar på gamla fotografier och diskutera hur det såg ut förr jämfört med nu. Man kan verkligen konstatera att mycket har hänt med Vikingstad när man ser ett flygfotografi från tidigt 1900-tal.

Vill Du lära Dig data?

I samarbete med Studieförbundet kan vi många gånger erbjuda utbildning inom

detta område till mycket konkurrenskraftiga priser. Under det senaste året så har utbildningar erbjudits i

- Bildbehandling i datorn
- Internet
- Excel

Dessa utbildningar har varit **gratis** för föreningens medlemmar. Just nu planeras nästa års utbildningar och har Du något önskemål om någon särskild utbildning kontakta mig så framför jag Dina önskemål så blir det förhoppningsvis en kurs som passar just Dig!

Anette Sigedal

studier@kulturarv-vikingstad.com

Projektet "Hembygdsföreningarnas bilder och Östergötlands historia"

Ett samarbetsprojekt mellan Centrum för lokalhistoria vid Linköpings Universitet, Länsmuseet, Bild Linköping och Östergötlands Hembygdsförbund pågår för närvarande. I detta projekt som har till syfte att tillgängliggöra hembygdsföreningarnas bilder för en bredare allmänhet ingår vår hembygdsförening tillsammans med nio andra hembygdsföreningar.

Målsättningen är att varje förening ska digitalisera (skanna) in sina bilder i en gemensam databas som kommer att vara tillgänglig på länsmuseet på den sk. faktahyllan. I mån av tillgängligt utrymme kommer även delar av detta att vara åtkomligt via Internet.

Ombyggnad på hembygdsgården

Just nu pågår en utbyggnad av förvaringsutrymmena på vår hembygdsgård. Det är utrymmet ovanför rummet med bl.a. höskrindan som ska få ett större golv och en dörr upptagen i väggen från övervåningen. Som det nu är måste man klättra på stege för att nå detta utrymme. Genom denna åtgärd tror vi att utrymmet kan utnyttjas bättre. Vi kommer där att förvara sådant som vi kan ställa åt sidan så länge. Vi har ju dubletter av flera saker och allt måste ju inte vara framme hela tiden.

Kent Sigedal

Till hembygdsföreningen inkommit

Några minnesbilder från sekelskiftet

Jag tror att mina föräldrar gifte sig år 1883. De bosatte sig på dagsverkstorpet Jäbbsäter under Nyby i Nykils socken (Stora Jäbbsäter, Kättestad). Våren 1891 flyttade de till Sköldstad i Vikingstad där de övertog dagsverkstorpet Gatan. Far gjorde tre dagsverken i veckan för torpet, som födde två å tre kor, en kviga på tillväxt, ett får och på sommaren en hushållsgris. Dragare hölls av gården.

Jag minns när det var öppna diken mellan åkrarna, men jag kommer också ihåg när min far grävde ett stort avloppsdike och täckdikade hela torpet och odlade en del jord.

Om sommaren skulle hustrun vid behov göra dagsverken. Lönen för ett dagsverke, som på sommaren började klockan fem och slutade klockan åtta på kvällen var en krona.

Torparna fick då, mellan kl. fem och sju på morgonen hugga ved, spetsa krakstör och dylikt tills de s.k. statarna skött dragarna. Frukosten fick torparens barn gå fram till gården eller herrgården med.

Till skolan fick vi gå tio minuter. Tidigare än en kvart före skolans början fick vi inte gå hemifrån. När vi kom upp i tredje eller fjärde klass skulle vi utföra ett visst arbete före skolans början. Den ena veckan fick man diska frukost och den andra blev det att bädda. Min syster Anna och jag turades om med dessa jobb.

På sommarlovet var det dessutom att rensa trädgårdsland och potatisland, samt att passa småbarn åt bättre situerade grannar. Oändligt långsamt och tråkigt var det med trädgårdsjobben eftersom såväl dessa som alla andra utfördes för hand. Hackning av ogräs förekom inte.

De två sista åren gick jag i skolan i Bäck i Nykil. Jag var då hos en faster och farbror som var barnlösa och som ville att jag skulle bo hos dem. Därifrån var det en hel mil till kyrka och prästgård och för långt att gå fram och tillbaka på dagen så jag kom hem och konfirmerades i Vikingstads kyrka den 4 och 5 juni 1904.

Vad jag särskilt påminner mig om från barndomen var allt arbete som utfördes hemma. Allt var primitivt. Källare och visthusbod saknades. Smör, mjölk o.d. hängde vi upp på spikar i källarens träkar. På vinter förvarades potatisen i en s.k. grop i skogen. Jag minns bl.a. att det inte fanns ens ett skåp i köket.

Järnspis fick vi 1904. Innan dess lagades den enkla maten över öppen eld. På sommaren fick vi barn utom det att plocka blåbär och lingon, även plocka torra grenar och grankottar till bränsle. Det brann bra i den öppna spisen. Att det torra spåntaket inte tog eld av gnistorna är väl nästan oförklarligt. Den faran tänkte vi inte på.

Vilket år tegeltaket lades på kommer jag inte ihåg, men jag minns när det gjordes.

Det stabila huset, innehållande två rum och kök, finns ännu kvar och är bebott, åtminstone sommartid. Innan förstugan brädfordrades stod ett årtal inhugget på en stock. Jag vet inte säkert men jag tror mig minnas att det var på slutet av 1700-talet. Jag förmodar att det var byggnadsåret.

Hemma vävdes allting. Tyg till sommarklänningar och tyg till vinterkläder. Det kraftiga tyget gick till karlarnas arbetskläder för vinterbehov. Tyg skulle vävas till handdukar och till sänglinne. Tyger skulle vävas till skjortor, linnen, bolstervar och sängtäcken. Allt detta måste sedan sys för hand. Symaskinen var inte kommen till de små stugorna förrän omkring sekelskiftet eller några år in på det nya seklet. En sykunnig faster kom ibland hem till oss och sydde kläder. Lin och ull spanns hemma, strumpor och vantar stacks likaså och dessa småarbeten utfördes under de långa vinterkvällarna. Ställets lilla skörd tröskades med slaga likaledes under förvinterns långa kvällar. Ibland sydde far arbetshandskar av kalvskinn han låtit bereda. Läsning blev det inte mycket av enär det inte fanns böcker vid denna tid. Det enda som tillhörde bokvärlden var bibel, psalmbok och almanacka. Daglig tidning dröjde länge innan vi fick.

Den 21 oktober 1906 dog min far, endast 46 år gammal. Naturligtvis var det bekymmersamt för min mor med så många minderåriga barn. Min yngsta syster hade bara fyllt fyra år. Saken löstes på så sätt att min äldsta bror, som hade plats som dräng, övertog arbetet och stannade hemma i elva år tills alla syskonen var konfirmerade och kunde sörja för sig själva som vi andra fått göra.

Ekonomisk hjälp i någon form fick vi aldrig, en sak som vi med viss stolthet påminde varandra om längre fram i livet. Till och med skatten, vilken liksom inkomsten var obetydlig, fick vi betala.

Före fyllda femton år kom jag i tjänst hos läroverksadjunkt Axel Falk i Linköping. Därmed började min femtonåriga tid som hembiträde. Min första årslön var sextio kronor plus fritt vivre plus ett vänligt och gott bemötande. Jag var ju bara ett okunnigt barn. Bestämd arbetstid förekom bara för manlig arbetskraft. Under mina många arbetsår som husa förekom det ofta att arbetet räckte till långt fram på efternatten utan någon som helst ersättning i pengar eller fritid. Dock tyckte jag att festliga tillställningar var det roligaste arbetet.

Under arbetets gång kunde man höra intressanta samtal, se fina toaletter och granna uniformer och man hade ett visst ansvar, som man kände, att man kunde fylla. Jag trivdes med det. Med tiden blev man ganska rutinerad inom det enkla yrket, som i många år var mitt levebröd. Det var heller inget problem att få arbete. Sådant yppade sig alltid. Att få se och höra något nytt, att få uppleva något annat, det var att byta anställning. Den möjligheten utnyttjade jag tills jag 1920 gifte mig och ett nytt skede i livet tog sin början.

Gusum i november 1970

Ida Christina Wallgren född Rydell

Till sist så vill styrelsen framföra sitt stora **Tack** till alla som på ett eller annat sätt bidragit till föreningens verksamhet under 2002. Utan oavlönat arbete och skänkta saker skulle föreningens arbete snart stanna av.

**GOD JUL
OCH
GOTT NYTT ÅR!**

Styrelsen